Тема: Лексична помилка та її умовне позначення (практично). Тлумачний словник

Мета: *ознайомити* п'ятикласників із поняттям лексична помилка, *формувати* вміння користуватися тлумачним словником, відрізняти помилкове вживання слова від правильного, редагувати речення з лексичними помилками, збагачувати лексичний запас учнів; *розвивати* увагу, культуру усного й писемного мовлення; *виховувати* в школярів бажання вивчати українську мову, потребу вдосконалювати власне мовлення.

Тип уроку : засвоєння нового матеріалу.

Обладнання: тлумачний словник, завдання на картках .

Хід уроку

І. Організаційний момент

ІІ. Оголошення теми та мети. Мотивація навчальної діяльності.

Максим Рильський у вірші «Мова» писав:

Як паросте виноградної лози,
Плекайте мову. Пильно й ненастанно
Політь бур'ян. Чистіша від сльози
Вона хай буде. Вірно і слухняно
Нехай вона щоразу служить вам,
Хоч і живе своїм живим життям.

- Про який бур'ян говорив поет?
- До чого закликає Максим Рильський?
  (Не засмічувати рідну мову суржиком, росіянізмами, словами-паразитами, дбати про її чистоту).

1. Перевірка домашнього завдання.

1. Бліц-опитування.

· Що таке лексика?
· Які слова називаються однозначними, багатозначними?
· Яке значення називається прямим, яке – переносним?
· У якому словнику пояснюють лексичне значення слова?

Гра «Третє зайве». Випишіть словосполучення, у яких є слова з переносним значенням. Введіть їх до самостійно складених речень.

А) Золота ложка, золота людина, золоті руки.
Б) Срібний голос, срібний ніж, срібне волосся.
В) Весела дівчинка, веселе літо, веселі сніжинки.
Г) Схлипує вітер, схлипує дитина, схлипує джерельце.
Д) Сумує ліс, сумує мама, сумує небо.

ІІІ. Опрацювання навчального матеріалу.

Відредагуйте речення (на дошці записані речення в лівій колонці).

1. Наш клас приймав участь у різних мероприємствах. 2. Класним керівником нашого класу являється Алла Миколаївна. 3. Сьогодні я получу гарну оцінку. 4. Солдати князя Ігоря були відважними.

(Наш клас брав участь у різних заходах. Нашим класним керівником є Алла Миколаївна. Сьогодні у мене буде гарна оцінка (Сьогодні я отримаю гарну оцінку). Воїни князя Ігоря були відважними.)

Пояснення вчителя.

- Ці всі помилки називають лексичними. У чому суть лексичної помилки?

✔ Слово вжите не в тому значенні.
✔ Повторення однакових чи спільнокореневих слів (тавтологія).
✔ Уживання росіянізмів.
✔ Уживання слова, не властивого описуваній епосі.

Лексична помилка на берегах позначається великою літерою Л. Уявіть себе в ролі вчителя й підкресліть олівцем лексичні помилки хвилястою лінією, позначте їх на берегах.

Виконання тренувальних вправ.

А) ***Робота в парах***. Виберіть із дужок потрібне слово. Складіть речення зі словами адрес-адреса.

(Відкрити, відчинити) вікно.

(Виключити, вимкнути) світло.

(Перевернути, перегорнути) сторінку.

(Здавати, складати) іспит.

(Слідуюче, наступне) питання.

(Заплющити, закрити) очі.

Зазначити (адрес, адресу).

(Настала, наступила) осінь.

Відредагуйте текст.

Я рахую, що нам потрібно слідити за своїм власним мовленням. Якщо людина багато читає, то її лексичний запас зростає. Давайте користуватися лексичними словниками.

Відредагований текст. Я вважаю, що нам потрібно стежити за своїм мовленням. Якщо людина багато читає, то її лексичний запас збільшується. Користуймося тлумачними словниками.

Виправ лексичні помилки:

- Учбовий заклад - навчальний заклад,
- Обід у столовій – обід у їдальні,
- Вірна відповідь – правильна відповідь,
- Виключити світло – вимкнути світло,
- Підчеркнути слово - підкреслити слово,
- Льоготний квиток – пільговий квиток,
- Виконати заказ – виконати замовлення.

IV. Рефлексія.

Використовуючи технологію «Незакінчені речення», продовжіть їх.

- Сьогодні на уроці я навчилася (навчився) …
- Лексичними називають помилки…
- Лексичні помилки позначають …
- Аби запобігти лексичним помилкам, потрібно … (багато читати, стежити своїм мовленням, користуватися словниками, бути уважними).

V. Домашнє завдання.

1. Вправа 70

2. Прочитайте речення. Знайдіть лексичні помилки. Відредагуйте і запишіть речення.

1. Молодий юнак переміг у змаганнях. 2. Особисто на мою думку, нам уже час повертатися додому. 3. Ми пішли в похід заради свого власного задоволення. 4. У театрі відбулася перша прем'єра вистави. 5. Про негоду свідчили численні справжні факти.

Джерела:
1.https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiTqqTSit_rAhXuo4sKHaoJAiUQFjABegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fnaurok.com.ua%2Furok
2. https://naurok.com.ua/urok-leksichna-pomilka-umovne-poznachennya-123868.html
3. https://subject.com.ua/textbook/mova/5klas_5/15.html